

Necht' dřevu ožije

„Vyřezávání do dřeva může zkusit každý,“ říká řezbářka a sochařka Magdaléna Mězlová, která vede v Praze řezbářské kurzy. „Vím ze zkušenosti, že úspěch má i ten, kdo neumí moc kreslit.“ A to nás zajímá.

Jiljí Záruba

Potřebujeme dřevo

Nejlépe světlé lipové, neboť je velmi měkké, pevné a celistvé, to znamená, že nemá příliš výrazné letokruhy, nebortí se ani neštípe nečekaným způsobem. Vhodné je především na menší věci a na plastiky s jemnými detaily. Výrazně měkká a dosti vláknitá jsou rovněž vrbová a topolová dřeva, která jsou ale pro klasické řezbářství kvůli tomu již méně vhodná. Řezbáři rádi sáhnou i po dřevu jiných stromů, třeba olši, ořešáku, třešni nebo dvoubarevné výrazné švestce a dalších, a to hlavně proto, že chtějí využít jejich specifické barvy s nádechem růžové až oranžové, hnědé, červené a nafialovělé. Lípa je ale stejně nejlepší a mezi řezbáři nejrozšířenější. A proč nejsou vhodné jehličnany? Protože jejich

dřevo obsahuje příliš mnoho pryskyřice, nežádoucím způsobem se štípe a není stejnoměrně tvrdé; mezi letními a zimními letokruhy má zkrátka rozdílný charakter, což při precizním zpracování vadí. Z jehličnanů se spíše na strojích vyrábějí hračky nebo ručně vyřezávají hrubé plastiky větších rozměrů.

Dřevo musí vyschnout

A dejme mu alespoň tři roky. Pokud máme vlastní strom, pak jej pokácíme v zimě, kdy nemá mizu, a k dalšímu zpracování vyřízneme kusy kmene bez suků. Rozštípneme je na poloviny nebo na čtvrtiny a uložíme pod střechu na suché, dobře větrané místo, nikoliv však na slunce. Vtip je v tom, že dřevo musí vysychat pomalu a rov-

noměrně. Někdy je proto dobré sloupnout kůru až po určitém čase, přičemž hlídáme, aby pod ní nebyli škůdci, nechat kmeny nařezat na fošny, které jsou relativně rovnoměrné, nebo nenaštipáným tenčím špalkům natřít čela latexem, gumoasfaltem a podobně, aby kraje nesesychaly rychleji a dřevo nepopraskalo. Hotová věda. I tak se okraje obvykle odřezávají, kvalitní hmota je uvnitř. Po třech letech tedy vybereme vhodný kus a postupně jej zvykáme na řezbářskou dílnu: dřevo je hydrokopické a obzvláště v zimě potřebuje pozvolné zvyšování teploty v prostředí, náhlým přechodem by mohlo popraskat. Bylo by možné vyřezávat ze syrového dřeva, to ano, vlhké dřevo je měkčí než suché a dobře se opracovává, ovšem hotový výtvar by v následujících měsících praskal. Staří mistři to řešili tak, že když plastiku dokončili, ze zadu ji vydlabali, aby byla všude stejně silná, čímž docílili stejnoměrného vysychání. A kdybychom zařukali na mnohé dřevěné sochy v kostele, zjistili bychom, že jsou duté. Platí to u větších věcí, malá řezbářská dílka raději vytvoříme ze suchého dřeva. Co když ale nechceme čekat tři roky? Pak nezbyvá, než dobře proschlé lipové nebo jiné dřevo od někoho koupit. Jen se ho zeptáme, kde strom rostl. V příliš vlhkém prostředí nemusí mít dřevo

dostatečně pevnou stavbu, v příliš suchém by zase mohlo snadněji praskat. A také, jak je sušil: přirozeně, nebo v sušičce? Přirozeně je lepší.

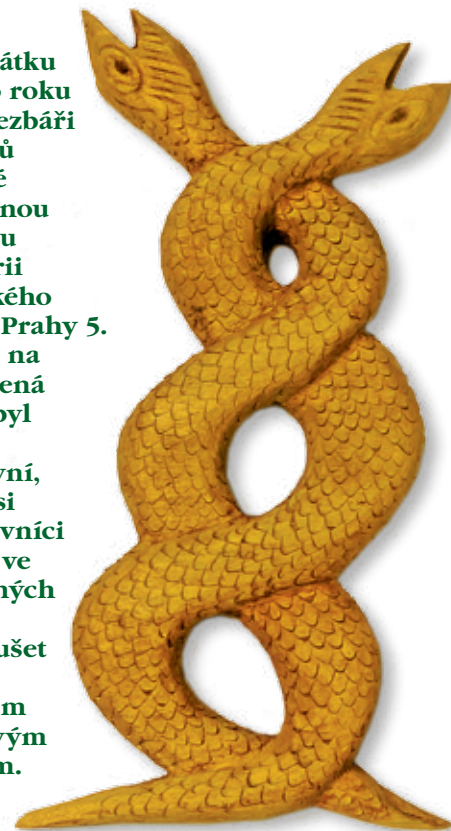
Potřebujeme dláta

Rozumí se řezbářská, s truhlářskými toho mnoho nevyšocháme, protože jsou robustní. Základem je pět šest kvalitních dlát různých profilů podle toho, zda se pustíme do něčeho většího, nebo budeme ze dřeva vyřezávat například drobný šperk. Plochým dlátem s širším ostrím odstraníme větší objemy dřeva, na vydlabávání tvarů a na rýhy vezmeme duté dláto, na hlubší vrypy dláto s tvarovanou čepelí, detaily doděláme profilem s ostrým úhlem, a když budeme chtít vyhlazovat užší rýhy nebo srovnávat

Na začátku tohoto roku měli řezbáři z kurzů MagMě společnou výstavu v galerii Městského úřadu Prahy 5. Ohlas na vystavená díla byl velmi pozitivní, navíc si návštěvníci mohli ve vybraných dnech vyzkoušet práci s dřívem a lipovým dřívem.

V kurzech řezbářství MagMě (www.rezbarstvi-kurzy.cz) lze získat základy, vytvářet předměty, které přinášejí radost, prožívat vzrušení z vlastní tvorby, ale také si popovídat se stejně zapálenými kolegy, věk ani povolání nejsou důležité. A pro nás starší to může být návrat do hodin ručních prací: do suterénní dílničky základní školy Kořenského na pražském Smíchově, kde se kurzy konají, a k tomu v týdnu v pravidelných tříhodinových nebo půldruhahodinových lekcích jako ve škole; anebo o víkendech.

výstupky, sáhneme po plochem dřívě s kratším ostřím. A do půltuctu si ještě pořídíme některé z uvedených, jen v jiném rozměru, nebo duté s větším či menším zaoblením. A nástroje pak můžeme doplňovat. Pro rukojeť je důležité, aby padla do ruky a zároveň nebyla hladce trubkovitá, nýbrž třeba lehce šestihranná: sbírat dřívě z podlahy po každém odložení na nakloněný stůl totiž není žádná výhra.

Dřívě musí být ostrá

Řeznou plošku dřívě naformátujeme na elektrické brusce hrubým kotoučem a ostří pak dotahujeme na ručních brouscích postupně od hrubších k jemnějším, až ke konečnému obtažení na arkansaském mramoru a koženém pásku. Jako břitvu. Kov při broušení ochlazuje, zpravidla vodou, v žádném případě jej nesmíme zahřát na příliš vysokou teplotu: jakmile by začal modrat, bylo by zle, protože by ztratil potřebnou tvrdost. Obecně platí, že na lípu použijeme dřívě,

kteřá mají špičatější ostří, na tvrdší dřeva jsou lepší ostří zkosená ve větším úhlu. A abychom dřívě při přenášení neotupili, opatříme jim slušivý látkový futrál s kapsičkami.

Kdo dočetl až sem, má dostatek trpělivosti a opravdový zájem, tedy přesně to, co potřebuje, takže může začít s řezbářstvím. Třeba v kurzu, který jsme navštívili. ■

receptář

Foto: autor a Magdaléna Mézlová

www.iReceptar.cz